

Brusel 7. června 2024
(OR. en)

10777/24

SOC 429
EMPL 247
MI 579
COMPET 621
ECOFIN 647
EDUC 200
SAN 323
ELARG 78

POZNÁMKA

Odesílatel:	Předsednictví
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Sociální rozměr vnitřního trhu – <i>politická rozprava</i>

Delegace naleznou v příloze poznámku předsednictví k výše uvedenému předmětu pro řízení rozpravy na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele, která se koná dne 20. června 2024.

Sociální rozměr vnitřního trhu

Politická rozprava o úloze trhu práce a sociálních politik při vytváření udržitelného jednotného trhu pro všechny

Na požádání Španělska, Belgie a Evropské komise, jež navazovalo na výzvu Evropské rady¹, předložil bývalý italský premiér Enrico Letta v dubnu Evropské radě svou zprávu nazvanou „Více než trh – rychlost, bezpečnost, solidarita – posílení jednotného trhu s cílem zajistit udržitelnou budoucnost a prosperitu pro všechny občany EU“². Současné a budoucí předsednictví Rady bylo poté vyzváno, aby do konce roku pokročilo v práci na doporučeních obsažených v této zprávě³.

Zpráva se zaměřuje na jednotný trh a hodnotí jeho vývoj od okamžiku vzniku a výzvy, s nimiž se potýká: „Jednotný trh je dnes více než třicet let po svém vzniku i nadále základním kamenem evropské integrace a hodnot a slouží jako silný katalyzátor růstu, prosperity a solidarity. Mezinárodní situace se však hluboce proměnila, což přináší důraz na potřebu vytvoření nového jednotného trhu.“ Ve zprávě zaznívá výzva k jeho okamžitému posílení tak, aby odpovídal současným podmínkám a byl připraven na budoucnost.

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7-2023-INIT/cs/pdf>.

² <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>.

³ <https://www.consilium.europa.eu/media/21jlsqmc/euco-conclusions-20240417-18-cs.pdf>.

Vzájemné vazby mezi politikami

Posílený jednotný trh má podle zprávy zásadní význam pro dosažení spravedlivé, ekologické a digitální transformace, kterou EU potřebuje a která podpoří její hospodářskou a sociální základnu: „Strukturální podpora transformace je základním cílem strategického rámce Evropské unie. Diskuse se však nesmí zaměřovat pouze na náklady spojené s touto transformací. Je zásadní uznat rozsáhlé výhody, které tato transformace přináší občanům, podnikům i pracovníkům. Investice do této transformace a její financování nejsou pouze finančním rozhodnutím; je to pravděpodobně nejdůležitější strategická volba, kterou může EU učinit, aby si zajistila významnou konkurenční výhodu na globální scéně a zároveň zachovala a rozvíjela sociální normy, které Evropa hrdě využívá.“ To je ve značném souladu s prohlášením z La Hulpe o budoucnosti evropského pilíře sociálních práv⁴, které klade důraz na úsilí o dosažení sociální Evropy „s cílem vytvořit sociální a hospodářský pokrok, zajistit rovné příležitosti pro všechny, kvalitní pracovní místa a spravedlivé pracovní podmínky, snížit chudobu a nerovnosti a podpořit spravedlivý přechod ke klimatické neutralitě“.

Zpráva, na kterou je třeba nahlížet i v souvislosti s nadcházející zprávou Maria Draghiho o budoucnosti konkurenceschopnosti EU, odkazuje na jedinečný model sociálně tržního hospodářství EU a zdůrazňuje vzájemné vazby mezi hospodářskými a sociálními politikami: „Silný sociální rozměr jednotného trhu EU podporuje inkluzivní prosperitu, zajišťuje spravedlivé příležitosti, základní pracovní práva a sociální ochranu pro všechny a zároveň přispívá k růstu a konkurenceschopnosti. Posiluje závazek Evropské unie k solidaritě, snižování nerovností a podpoře blahobytu všech občanů v souladu s hodnotami evropského pilíře sociálních práv pro soudržnou Unii zaměřenou na lidi.“ Jedná se o totéž vzájemné propojení, které je zdůrazněno v navrhovaných závěrech o úloze trhu práce, dovedností a sociálních reforem a investic pro odolné ekonomiky, které má Rada schválit a které zdůrazňují vzájemně se posilující povahu blahobytu lidí a hospodářského růstu.

⁴ <https://belgian-presidency-consilium.europa.eu/media/bj0adazv/declaration-finale.pdf>.

Doporučení

Ve zprávě se konstatuje, že v zájmu posílení jednotného trhu musí EU zajistit financování pro nadcházející výzvy, jako je ekologická a digitální transformace, a silnou strategickou autonomii, včetně posílené obrany. V tomto ohledu předkládá řadu konkrétních doporučení, mimo jiné vytvořit „pátou svobodu“ s cílem posílit výzkum, inovace a vzdělávání a rozvoj dovedností, vytvořit unii úspor a investic (nová tvář unie kapitálových trhů), a tím si udržet evropské soukromé úspory a přilákat další zdroje ze zahraničí, vytvořit revidovaný rámec správy v oblasti státní podpory, opatření k řešení daňové roztržičnosti a opatření pro strategický důraz při využívání veřejných zakázek.

Zpráva dále zdůrazňuje zvláštní význam malých a středních podniků pro jednotný trh a navrhuje unijní kodex obchodního práva, který podnikům poskytne 28. režim pro působení v rámci jednotného trhu a bude zahrnovat systematickou kodifikaci stávajícího právního rámce EU doplněnou o nové evropské nástroje. Takový režim by rovněž zahrnoval prvky pracovního práva. Lettova zpráva rovněž vyzývá k odstranění překážek, pokud jde o dočasné přeshraniční poskytování služeb.

Obsahuje mnoho návrhů v oblasti trhu práce a sociální oblasti. Dává klíčovou úlohu „svobodě pobytu“, která doplňuje „svobodu pohybu“: „Volný pohyb je cenným přínosem, ale měl by být volbou, nikoli nutností.“ Potřebujeme tudíž politiky zaměřené na řešení regionálních rozdílů, mimo jiné i prostřednictvím silné politiky soudržnosti EU a dalších nástrojů financování a technické pomoci regionům, které stagnují, upadají nebo trpí odlivem mozků a vylidňováním. Ve zprávě se navíc objevuje výzva k zavedení podpůrných mechanismů pro občany EU, kteří se vracejí do svých domovských zemí poté, co pracovali v zahraničí, a předkládá návrh na zavedení zvláštního režimu EU pro digitální přeshraniční pracovníky.

V souvislosti s tím zpráva konstatuje, že „důležitým problémem je cenová dostupnost bydlení, která ohrožuje svobodu pobytu i v přijímajících oblastech, nejen v oblastech, kde dochází k vylidňování. Řada měst a regionů v celé EU čelí závažnému nedostatku cenově dostupného bydlení.“ Ve zprávě se prosazuje revize koncepce a uplatňování nástrojů a politik EU, které mají přímý nebo nepřímý dopad na vnitrostátní trhy s bydlením, a zřízení pracovní skupiny pro cenovou dostupnost bydlení.

V zájmu dalšího usnadnění mobility pracovních sil se ve zprávě Enrica Letty navrhuje omezit překážky tím, že dojde k rozšíření systému automatického uznávání odborných kvalifikací, bude posouzena potřeba a rozsah profesních pravidel, zjednoduší se uznávání akademických kvalifikací a posílí se mobilita ve vzdělávání. Dále se v ní vyzývá k lepší koordinaci sociálního zabezpečení a další digitalizaci, neboť digitalizace má obrovský potenciál podporovat spravedlivou mobilitu a zjednodušit postupy. Z tohoto důvodu se v ní navrhuje, aby všechny členské státy plně zavedly systém „elektronické výměny informací o sociálním zabezpečení“ (EESSI) a zapojily se do pilotních činností v souvislosti s evropským průkazem sociálního zabezpečení, jež se týkají digitalizace přenosných dokumentů, včetně evropského průkazu zdravotního pojištění.

Ve zprávě se dále navrhuje zajistit větší soudržnost při provádění pozměněné směrnice EU o vysílání pracovníků s cílem snížit administrativní zátěž, přejít k jednotnému elektronickému formátu pro prohlášení o vyslání a vyjasnit právní rámec pro vysílání státních příslušníků třetích zemí, včetně těch, kteří pracují prostřednictvím agentur práce nebo jsou přijímáni prostřednictvím zprostředkovatelů⁵. Enrico Letta rovněž vyzývá k posílení postavení Evropského orgánu pro pracovní záležitosti tím, že budou potvrzena doporučení uvedená ve zprávě belgického předsednictví nazvané „Spravedlivá mobilita v EU a úloha Evropského orgánu pro pracovní záležitosti“⁶. Z širšího hlediska se Enrico Letta zasazuje o regulaci smluvních postupů, aby se zamezilo vykořisťování a bylo zajištěno dodržování pracovních a bezpečnostních norem.

V oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se ve zprávě požadují závaznější pravidla v oblasti duševního zdraví, i pokud jde o stres a vyhoření, a rizik spojených se změnou klimatu, a to na základě pokynů Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA)⁷. Doporučuje se upřednostnit shromažďování podrobných statistických údajů, zejména o četnosti a závažnosti incidentů týkajících se vyslaných a mobilních pracovníků, s cílem navrhnout opatření v oblasti bezpečnosti založená na důkazech. Vyzývá rovněž k zavedení pokynů pro zadávání veřejných zakázek, které umožní upřednostňovat dodavatele, kteří dodržují normy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a jednají v souladu s doložkami o sociální odpovědnosti.

⁵V souladu s bodem 20 prohlášení z La Hulpe.

⁶https://werk.belgie.be/sites/default/files/content/news/report_ela_eu2024be_0.pdf.

⁷V souladu s bodem 24 La Hulpeského prohlášení.

V obecné rovině se ve zprávě navrhuje posílit odolnost v oblasti zdraví, mimo jiné prostřednictvím zjednodušených právních předpisů týkajících se klinických hodnocení. Poukazuje se rovněž na to, že pro systém zdravotní péče v EU představuje stárnutí obyvatelstva a zpřísnění v oblasti fiskální politiky významné výzvy, které mají dopad jak na stranu nabídky, tak na stranu poptávky po zdravotnických službách. Ve zprávě se poukazuje na potřebu většího počtu zařízení dlouhodobé péče, služeb domácí péče a specializovaných zdravotnických pracovníků vyškolených k řešení jedinečných potřeb starších pacientů.

V souladu s prohlášením z Val Duchesse⁸ se uznává, že sociální dialog má v architektuře EU zásadní úlohu, a vyzývá se k ambicióznímu provedení směrnice o minimálních mzdách a k začlenění doporučení Rady o posílení sociálního dialogu v EU a budoucího Paktu pro evropský sociální dialog do vnitrostátní praxe. Rovněž se zde konstatuje, že pravidla upravující jednotný trh musí ponechat prostor pro kolektivní vyjednávání a místní zastupitelské struktury.

Ve zprávě se dále doporučuje vytvořit vhodné podmínky pro působení subjektů sociální ekonomiky na jednotném trhu, a to usnadněním jejich přístupu k financování⁹. Navrhuje se upravit obecné nařízení o blokových výjimkách s ohledem na státní podporu sociálním podnikům, přehodnotit pravidla týkající se podpory na nábor znevýhodněných pracovníků a umožnit strategické využívání veřejných zakázek na podporu sociální ekonomiky.

Enrico Letta dále vyzývá k nepřetržitému investování do služeb obecného zájmu a ke strukturovanému přístupu k těmto službám, aby bylo zaručeno, že občané mohou uplatňovat svá základní práva a svobody, a navrhuje vytvoření akčního plánu pro vysoce kvalitní služby obecného zájmu¹⁰. Význam těchto služeb by neměl být podceňován: na základě metodiky, kterou ve své dřívější studii použila společnost Cambridge Econometrics¹¹, belgický úřad pro federální plánování¹² odhadl, že služby obecného zájmu představují v EU 28,4 % celkové přidané hodnoty (3721 mld. EUR), 31,1 % celkové zaměstnanosti (65,2 milionů pracovníků) a 19,7 % celkových investic (632,6 mld. EUR).

⁸ Tripartitní prohlášení o obnoveném evropském sociálním dialogu:
<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=27309&langId=en>.

⁹ Viz také bod 23 prohlášení z La Hulpe.

¹⁰ Viz také bod 31 La Hulpeského prohlášení.

¹¹ *Mapping evolutions in Public Services in Europe: towards increased knowledge of industrial relations* (květen 2013).

¹² Aktualizace statistických údajů o službách obecného zájmu:

https://www.plan.be/uploaded/documents/202405230930470.REPORT_update_statistics_SGIs_13006.pdf.

Správní prvky

Zpráva rovněž obsahuje řadu doporučení zaměřených na správu, která jsou velmi důležitá pro tvůrce politik v oblasti zaměstnanosti a v sociální oblasti. Poznámává, že v klíčových odvětvích je třeba vytvořit evropské datové prostory s cílem podpořit sdílení a využívání dat ve prospěch hospodářství a společnosti. Vyzývá k posílení kybernetické bezpečnosti prostřednictvím předpisů, norem a postupů, které chrání kritickou infrastrukturu a údaje občanů. Ačkoli na sociální oblast přímo neodkazuje (na rozdíl od evropského prostoru pro zdravotní data), je tato výzva do značné míry v souladu s navrhovanými závěry o úloze trhu práce, dovedností a sociálních reforem a investic pro odolné ekonomiky, které se týkají zlepšení přístupu ke správním údajům pro účely hodnocení politik a posouzení dopadů při současném zajištění ochrany osobních údajů.

V zájmu dalšího zlepšení tvorby politik založené na důkazech a podpory efektivní veřejné správy navrhuje zpráva Enrica Letty posílit Nástroj pro technickou podporu, který poskytuje individuálně uzpůsobené odborné znalosti na podporu reformy a modernizace veřejné správy na všech úrovních, což jim umožňuje lépe provádět právní předpisy a priority EU. Dále navrhuje podporovat digitalizaci a modernizaci řízení v rámci veřejné správy s cílem účinně se přizpůsobit digitální a ekologické transformaci a navrhuje nový nástroj – Pakt na podporu spolupráce a odbornosti evropských správních orgánů (Pact enhancing European Administrations Cooperation and Expertise, (PEACE)), který orgánům veřejné správy umožní lépe se vypořádat s budoucími otřesy. Ačkoli to není ve zprávě uvedeno, zdá se, že v tomto ohledu by mohla jako zdroj inspirace sloužit dobře zavedená spolupráce v rámci evropské sítě veřejných služeb zaměstnanosti (sít' VSZ). V zájmu posílení přeshraniční spolupráce mezi správními orgány Enrico Letta rovněž navrhuje poskytnout unijní právní základ síti SOLVIT a zajistit operativní stabilitu a jednotné postupy.

S ohledem na nadcházející rozšíření Unie dále navrhuje, aby kandidátské země měly možnost využívat výhod jednotného trhu v oblastech, kde mohou být rychle připraveny splnit *acquis*, přičemž je třeba zachovat stabilitu jejich ekonomik i jednotného trhu a zdůraznit význam politické integrace založené na sdílených hodnotách. Navrhuje rovněž, aby se kandidátským zemím pomáhalo rozvíjet správní a institucionální kapacitu s cílem čerpat a optimálně využívat finanční prostředky EU, a vyzývá k tomu, aby se kandidátské země postupně začleňovaly do struktur EU s cílem posílit vazby mezi nimi a členskými státy, aby se cítily se oceňované a rozvíjely smysl pro sdílené společenství EU. V neposlední řadě se Enrico Letta zasazuje o navržení spolehlivého systému ochranných doložek, přechodných období a dalších nástrojů s cílem předcházet možným nepříznivým dopadům v rámci integrace na jednotném trhu na obě strany a tyto dopady zmírňovat. S oblastí zaměstnanosti a sociálních věcí to zřetelně souvisí, jelikož je třeba se poučit ze zkušeností z předchozích rozšíření.

V této souvislosti se ministři vyzývají, aby se zabývali těmito otázkami:

- 1. Jak hodnotíte návrhy obsažené ve zprávě Enrica Letty týkající se zaměstnanosti, dovedností a sociálních politik a jejich správy a řízení?*
- 2. Která z doporučení obsažených ve zprávě by měla být řešena přednostně? Jaké další prvky týkající se agendy zaměstnanosti, sociální oblasti a rovnosti považujete za nejdůležitější z hlediska udržitelného a inkluzivního jednotného trhu?*